

Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanına Yönelik Algı ve Görüşleri¹

Arş. Gör. İbrahim Fatih Demirel²
Dr. Öğr. Üyesi Burcu Öztürk³

Özet

Çalışmanın amacı, her biri potansiyel bir yabancı dil olarak Türkçe öğreticisi konumunda olan Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin lisans eğitiminde aldıkları Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Dersine ve bununla bağlantılı olarak Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanına (YTÖ) bakış açılarını ve alana yönelik farkındalık düzeylerini ortaya koymaktır. Zira ülkemizde Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi üzerine odaklanmış lisans programları yoktur. Bu durum İngiltere, Amerika, Fransa, Almanya gibi ülkelerde mevcut olan EFL (English as a Foreign Language), ESL (English as a Second Language), ESOL (English for Speakers of Other Languages), FLE (Français Langue étrangère), DAF (Deutsch als Fremdsprache) gibi programlar dâhilinde farklı bir disiplin olarak çalışılmaktadır. Ülkemizde ise Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimini gerçekleştirecek öğretici ihtiyacı, büyük oranda Eğitim, Fen Edebiyat Fakültelerinin ilgili bölümlerinden mezun olan ana dili olarak Türkçe öğretimi üzerine eğitim almış öğretmenler tarafından karşılanmaktadır. Bu noktada Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü mezunlarının alana yönelik farkındalıkları önem arz etmektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmış-

¹ Çalışma İAÜ Aydın TÖMER tarafından düzenlenen III. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Kastamonu Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD, e-mail: ifdemirel@kastamonu.edu.tr. ORCID: 0000-0002-9647-2672

³ Kastamonu Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD, e-mail: boz-turk@kastamonu.edu.tr. ORCID: 0000-0002-4087-3370

Geliş tarihi: 03.08.2022- Kabul tarihi 02.09.2022

Kaynak Gösterme: Demirel, İ. F. ve Öztürk, B. (2022). Eğitim fakültesi öğrencilerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına yönelik algı ve görüşleri. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 7(2), 213-232

DOI: 10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v07i2003

tır. Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Türkçe Eğitim Ana Bilim Dalında, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersini alacak olan 50 dördüncü sınıf öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Veri toplama aracı olarak açık uçlu 10 sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Ardından yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla odak grup görüşmeleri yapılmış ve öğrenci görüşleri detaylandırılmıştır. Bulgular, öğrencilerin derse ve alana yönelik yüksek ilgi ve motivasyon sahibi olduklarını ancak alanda çalışma şartları, lisansüstü eğitim olanakları da dahil olmak üzere, alan hakkında genelde ve özelde yeterli miktarda bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir. Çalışmada, bu durum tartışılmış ve problemin çözümüne yönelik öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türkçe eğitimi, yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretilimi, Türkçe öğretmeni adayları, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilimi dersi.*

Perceptions and Opinions of Education Faculty Students towards Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract

The aim of the study is to reveal the perspectives and awareness levels of the Education Faculty Turkish Education Department students, each of whom is a potential teacher of Turkish as a foreign language, in the Teaching of Turkish as a Foreign Language Course in their undergraduate education and the Field of Teaching Turkish as a Foreign Language (YTÖ) in connection with this. Because there are no undergraduate programs focused on teaching Turkish as a foreign/second language in our country. This situation is studied as a different discipline within programs such as EFL (English as a Foreign Language), ESL (English as a Second Language), ESOL (English for Speakers of Other Languages), FLE (Français Langue étrangère), DAF (Deutsch als Fremdsprache) available in England, America, France, Germany. In our country, the need for instructors to teach Turkish as a foreign/second language is mostly met by teachers who have graduated from the relevant departments of the Faculties of Education,

Science and Letters, and who have received training in teaching Turkish as a mother tongue. At this point, the awareness of the graduates of the Faculty of Education, Department of Turkish Education is important.

Case study, one of the qualitative research methods, was used in the study. 50 fourth-year students who will take the course of Teaching Turkish as a Foreign Language in the Department of Turkish Education at the Faculty of Education of Kastamonu University participated in the study. A questionnaire consisting of 10 open-ended questions was used as a data collection tool. Then, focus group interviews were conducted through a semi-structured interview form and student views were detailed. The findings show that students have high interest and motivation towards the course and the field, but they do not have sufficient information about the field in general and in particular, including working conditions and postgraduate education opportunities. In the study, this situation was discussed together with the sub-themes and suggestions were given for the solution of the problem.

Keywords: *Turkish education, teaching Turkish as a foreign/second language, Turkish teacher candidates, teaching Turkish as a foreign language course.*

Giriş

Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde **üç ana sorunun öne çıktığı görülmektedir. Bunlar;** Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak **öğretiminde** kurumsal bir akredite sisteminin eksikliği, nitelik ve nicelik açısından öğretim gereçlerinin eksikliği ve Türkçeyi yabancı/ikinci dil olarak öğretecek nitelikli öğretim elemanı eksikliğidir (Akış, 2009). Akış tarafından yapılan bu tespitler günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. **Şahin (2005) nitelikli öğretmen** olmanın, doğrudan **öğretici** yetiştiren kurumların eğitim programları ile bağlantılı olduğunu savunur. Bu açıdan bakıldığında yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi gerçekleştirecek nitelikli öğretici yetiştirme veya temin etme problemi, alanda üzerinde tartışılan ve çalışılan konulardandır. Hâlâ bağımsız bir ana bilim dalı olmayan bu alanda lisans düzeyinde verilen eğitim, Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yer alan *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğre-*

timi dersi ile sınırlıdır. 2006 **yılından itibaren Yüksek Öğretim Kurulu** (YÖK) tarafından Türkçe Eğitimi lisans programlarına eklenen bu ders, yabancılara Türkçe öğretimi alanında ihtiyaç duyulan öğreticilerin yetiştirilmesi için yeterli değilse de önemli bir adımdır.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersi, bazı üniversitelerde farklılık gösterse de, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı son sınıf öğrencilerine yönelik olup haftalık üç ders saatinden oluşmaktadır. Eğitimleri boyunca ana dili olarak Türkçe eğitimi hakkında bilgi ve deneyim edinen Türkçe öğretmeni adayları ilk kez bu ders aracılığıyla yabancılara Türkçe öğretimi konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Daha evvel bahsedildiği üzere 2006 yılında müfredata eklenen Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin içeriği YÖK tarafından şu şekilde belirtilmiştir:

İşlevsel dil öğretimi yaklaşımı, eylem-görev odaklı dil öğretimi yaklaşımı, geleneksel yaklaşımlar gibi yabancı dil öğretimi yaklaşımları; Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninin çeşitli açılardan değerlendirilmesi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde mevcut eğitim ortamları; Türkçenin ana dili olarak öğretilmesi ile yabancı dil olarak öğretilmesi arasında yer alan farklar ve benzerlikler; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ölçme ve değerlendirme yaklaşımları; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde etkinlik geliştirerek uygulama; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan mevcut ders kitaplarının incelenmesi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarasılık/kültürel etkileşim.

YÖK tarafından yapılan eklemeye paralel olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin 2000’li yıllardan itibaren sistemli olarak çalışılmaya başlanmış bir alan olduğunu söylemek mümkündür. Bir bilim alanının birikimli ilerlediği düşünöldüğünde bu süre iyi bir literatür oluşması için yeterli değildir. Bu noktada alanın hâlâ gelişmekte olduğu ve pek çok konuda eksiği olduğu söylenebilir. Bu temel eksikliklerden biri de daha evvel bahsedildiği üzere işin mutfağında görev alacak donanımlı ve yeterlik sahibi öğretici temini boyutunda kendini göstermektedir. Zira Türkçe eğitimi ve öğretimi söz konusu olduğunda sadece ana dili olarak Türkçe eğitimi ve öğretimi akla gelmektedir. Bu savı destekleyecek önemli argümanlardan biri ölkemizde Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi üzerine odak-

lanmış lisans programlarının olmamasıdır. Bu gerekçelerle yapılan çalışmada aşağıdaki problem durumlarına yanıt aranmaya çalışılmıştır:

Her biri potansiyel bir yabancı dil olarak Türkçe öğreticisi konumunda olan Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin;

- 1- Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi alanına yönelik mevcut genel ve detay bilgileri ne düzeydedir?
- 2- Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersine yönelik algı ve görüşleri nelerdir?
- 3- Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinden beklentileri nelerdir?
- 4- Kariyer planlamalarında öncelikleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Metin (2005) durum çalışmaları; katılımcıların açıklamaları ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerin birleştirilerek çalışılan durum hakkında açıklayıcı bilgiler verildiğini ifade eder. Çalışmada; her biri potansiyel bir yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğreticisi konumunda olan Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin, lisans eğitiminde aldıkları Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Dersine ve bununla bağlantılı olarak Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi alanına bakış açılarını ve alana yönelik farkındalık düzeylerini ortaya koymak amacıyla durum çalışması tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde dördüncü sınıf düzeyinde eğitim öğretim gören elli (50) katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcı grup Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Lisans Dersini alacak olan dördüncü sınıf öğrencilerinden seçkisiz yolla seçilmiştir. Çalışmaya katılmak için gönüllü olan 39 kadın 11 erkek öğrenciye açık uçlu 10 sorudan oluşan anket formu ve yarı

yapılandırılmış görüşme formu soruları ile ilgili gerekli bilgilendirilmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya ait veriler, araştırmacılar tarafından ilgili literatür ve çalışmanın amaçları gözetilerek hazırlanan 10 soruluk açık uçlu anket formu ve ardından bu verileri destekleme amaçlı yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi ile toplanmıştır. Hazırlanan sorular dil, amaca uygunluk, içerik, uygulanabilirlik özellikleri açısından alanında uzman 6 akademisyenle paylaşılmış ve görüşleri alınmıştır. Bunun sonucunda .78 geçerlik, .86'lık güvenilirlik katsayısına ulaşılmıştır. Araştırmaya ait veriler araştırmacılar tarafından sınıf ortamında yüz yüze toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Anket ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verilen yanıtlar tema, kategori ve kodlara ayrılarak frekans değerleri ile tabloleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan Türkçe Öğretmenliği dördüncü sınıfta öğrenim gören 50 öğrencinin iki tema olarak Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanına (YTÖ) ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi lisans dersine yönelik görüşleri değerlendirildiğinde elde edilen bulgular şunlardır:

Tablo1: 1.Tema- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanı Genel Farkındalık Düzeyi

Kategoriler	Kodlar	Frekans
a- Genel çerçevede YTÖ hakkında bilgi sahibi olma düzeyi	Bilgi sahibi	7
	Bilgi sahibi değil	35
	Kısmen bilgi sahibi	8
b- TÖMER'ler hakkında bilgi sahibi olma düzeyi	Bilgi sahibi	7
	Bilgi sahibi değil	31
	Kısmen bilgi sahibi	12
c- D-AOBM (CEFR) veya Türkçenin yabancı/ikinci dil öğretimi üzerine hazırlanan öğretim programları hakkında bilgi sahibi olma düzeyi	Bilgi sahibi	-
	Bilgi sahibi değil	50
	Kısmen bilgi sahibi	-
ç- Ana dili olarak ve yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretim süreçleri arasında farklılık	Vardır	43
	Yoktur	1
	Yorumu yok	6
d- YTÖ tecrübesi	Var	7
	Yok	43

Analiz sürecinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanı Genel Farkındalık Düzeyi teması kategorileri ile alakalı ifade edilen bazı doğrudan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

a- Genel çerçevede YTÖ hakkında bilgi sahibi olmak

K-42 : “Tam olarak bilgi sahibi değilim ama bazı duyumlar aldım. Örneğin deste yabancı dilden ziyade Türkçe konuşulduğunu duymuştum.“

K-40: “Çok fazla bilgi bir bilgim yok ama bu alanı merak ediyorum. Bu alanda yüksek lisans yapmayı düşünüyorum. Bu yüzden dersi merak ediyorum.“

K-38: “Bu alan üzerine lisansüstü eğitim alabileceğimi biliyorum. Özellikle ülkemizde çok sayıda yabancı uyruklu öğrenci bulunuyor. Milli Eğitime bağlı birçok okulda da yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı çok fazla.”

K-37: “TÖMER’de aldığım sertifika programı ve Toplum Hizmet Dersinde yaptığımız proje sayesinde birtakım bilgilere erişme şansım oldu. Sınıf ortamı, yabancı öğrencilerin tutumu, öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımı, dersin içeriği ve derste kullanılan yöntem, teknikleri gözlemledim. Dersin tarihçesinden şu an kullanılan yöntemlere dek birçok bilgiye tanık oldum. Dersi derinlemesine dinlemeyi ve keyifle sürdürmeyi diliyorum.”

b- TÖMER’ler hakkında bilgi sahibi olmak

K-21: “TÖMER, uluslararası öğrencilerin Türkçeyi öğrenmeleri ve adapte olmaları bakımında öğrencilere rehberlik eden bir merkez. Bunun yanında derste yürütölen etkinlikler kapsamında Türk kültürünü de aşölamak gayesindedir.”

K-36: “Maalesef hiç bilgi sahibi değilim.”

K-35: “Kısmen. TÖMER’e giden arkadaşlarımdan edindiğim bilgilere göre eğlenceli ve yapması keyifli bir iş. Ayrıca iş olanaklarının da fazla olduğunu düşünüyorum.”

K-29: “Yeterince bilgim yok.”

K-17: “TÖMER hakkında bildiğim tek şey yabancı öğrencilere Türkçenin öğretildeği bir yer. Hangi yöntem ve teknikler kullanılıyor, öğretim nasıl gerçekleşiyor, çalışma şartları nedir hiç bilgi sahibi değilim.”

c- D-AOBM (CEFR) veya Türkçenin yabancı/ikinci dil öğretilimi üzerine hazırlanan öğretim programları hakkında bilgi sahibi olmak

K-15: “Bu isimleri daha önce hiç duymadım. Bilgim yok.”

K-11: “ Böyle bir metinden ve öğretim programı olduğundan haberim yok.”

K-10: “Sadece isim olarak duymuştum. İçeriği hakkında hiç fikrim yok.”

ç- *Ana dili olarak ve yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretim süreçleri arasında farklılık*

K-2: “Bence farklı yöntem ve teknikler kullanılır. Ama detaylı bilgim yok.”

K-1: “Yabancılara Türkçe dersi daha zor ve farklı bir alan olduğu için yöntem ve teknikler farklılık gösterebilir.”

K-9: “Farklılık olacağını düşünmüyorum. İkisi de Türkçe öğretimi.”

K-47: “Bilgim yok. Farklılıklarını bilmiyorum.”

K-37: “Kesinlikle farklılıklar var. Bir dili ana dili olarak edinmek ve yabancı/ikinci dil olarak öğrenmek tamamen farklı süreçler barındırıyor.”

d- *YTÖ tecrübesi*

K-16: “Üniversitemiz bünyesinde bir proje kapsamında düzenlenen Yabancılarla Türkçe Konuşma Pratikleri projesinde gönüllü olarak yer aldım. TÖMER’de eğitim gören 2 öğrenciyle çalışma imkânım oldu.”

K-17: “Bir proje kapsamında TÖMER’de kayıtlı iki öğrencim oldu. Onlara haftada bir saat Türkçe eğitimi vermeye çalıştım. Tekerlemelerle, basit cümlelerle Türkçeyi daha doğru kullanmalarına yardımcı oldum.”

K-20: “Daha önce böyle bir tecrübem olmadı ama bu ders aracılığı ile olmasını çok isterdim.”

K-37: “TÖMER’de katıldığım sertifika programında ders anlatımı ve ders izleme tecrübelerim oldu.”

Tablo 2: 2.Tema- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Lisans Dersine Yönelik Görüşler

Kategoriler	Kodlar	Frekans
e- Dersin önemi ve gerekliliği	Çok önemli ve gerekli	13
	Önemli ve gerekli	36
	Gerekli değil	1
f- Haftalık ders saati	2 saat	10
	3 saat	12
	4 saat	18
	6 saat	10
g- Derse yönelik mevcut ilgi ve motivasyon düzeyi	Yüksek ilgi ve motivasyona sahip	35
	İlgili ve motive	13
	İlgisiz ve motive değil	2
h- Dersten beklentiler	Uygun yaklaşım, yöntem ve teknik bilgisine sahip olma	17
	Alanda çalışma/akademik kariyer fırsatı sunması	14
	Uygulamalı olarak YTÖ deneyimi yaşama	14
	Beklentisi yok	5
1- Kariyer planlamasında öncelik	Ana dili olarak Türkçe öğretmenliği	30
	YTÖ öğreticiliği	8
	Hem YTÖ alanında hem ana dili öğretimi alanında çalışma	12

Analiz sürecinde 2.tema olan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Lisans Dersine Yönelik Görüşlere ait kategoriler ile alakalı ifade edilen bazı doğrudan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

e- *Dersin önemi ve gerekliliği*

K-16: “Çok gerekli ve önemli bir ders olduğunu düşünüyorum. Bu ders bölümümüz itibarıyla bize yeni bir çalışma alanı sunuyor.”

K-18: “Gerekli ve önemli bir ders. Ülkemiz göç alan ve göç veren bir ülkedir. Kültür ve dil aktarımının, iletişimin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi oldukça önemlidir.”

K-37: “Kesinlikle gerekli bir ders. Ülkemize çok yoğun olarak mülteci gelmekte. Okullarda da bu sebeple birçok yabancı öğrenciye şahit oluyoruz. Staj deneyimimden hareketle şunu söyleyebilirim: Türkçe bilmeyen yabancı öğrenciler dersi anlamakta zorluk çekiyor. Eğer YTÖ dersi her eğitim fakültesinde verilirse ve öğretmen adayları bu dersi uygulamalı ve teorik olarak öğrenirse okullarda karşımıza çıkan yabancı öğrencileri derse kolayca adapte edebilir ve dersi anlamalarına katkı sağlayabiliriz.”

K-43: “Bence gerekli bir ders değil. Zorunlu olmasına gerek yok diye düşünüyorum. İsteyen öğrenciler almalıdır. Seçmeli ders olarak koyulabilirdi.”

f- *Haftalık ders saati*

K-11: “Türkçe eğitimi alanında birinci sınıftan itibaren bu dersin haftada en az iki saat olacak şekilde verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Farklı olarak eğitim fakültelerinde lisans bölümü olarak açılması gerektiğini de düşünüyorum.”

K-4: “4 saat yeterli olacaktır. 2 saat teorik 2 saat uygulamalı olarak dersin içeriği tasarlanabilir.”

K-38: “Bu ders kesinlikle teorik+uygulamalı olarak verilmesi gereken bir derstir. Üniversitemiz bünyesinde TÖMER bulunması da büyük bir şans bence. Bir saat uygulama iki saat teorik olabilir.”

K-17: “Dersin bizlere yeni bir iş kolu açacağını düşündüğümüzde 3 saat uygulama + 3 saat teorik olacak şekilde haftalık 6 saat olmalı bence.”

g- *Derse yönelik mevcut ilgi ve motivasyon düzeyi*

K-19: “Bu dersi zorunlu olarak aldığım için büyük bir ilgim ve motivasyonum yok şu anda. İlerleyen zamanlarda bu durum değişebilir. Bilmiyorum.”

K-22: “Birinci sınıftan beri aklımda olan bir alandı. Bir üniversitede kalıp hoca olmak hayallerim arasında. Zamanında bu açıdan alan çokça tavsiye edildi. Yabancılarla iletişim kurmayı da sevdiğim için kendime bu alanı çok yakın hissediyorum. Üst düzey ilgim ve motivasyonum var derse karşı.”

K-28: “Hemen hemen hiç bilgi sahibi olmadığım ama öneminin farkında olduğum bir alan. Bu ders sayesinde yüksek verimle dönemi geçirip kendimi geliştirmiş olmak istiyorum. Bu yüzden derse karşı ilgim, motivasyonum ve dersten beklentilerim çok fazla. Heyecanla dersleri bekliyorum.”

K-31: “Bu derse karşı ilgiliyim. Bu alan üzerine yoğunlaşp ileride lisansüstü eğitim almak üzerine düşünmekteyim.”

h- Dersten beklentiler

K-47: “Akademik kariyer yapma planlarımda bana yardımcı olacak bir ders olduğunu düşünüyorum. Bu anlamda akademik kariyerime yol göstermesi açısından dersten beklentilerim yüksek düzeyde.”

K-27: “Alan ilgimi çekmiyor. Dersten pek bir beklentim yok.”

K-33: “Bir yabancıya Türkçe nasıl öğretilir, hangi strateji, yöntem ve teknikler kullanılır bunları hem teorik hem uygulamalı olarak görmeyi bekliyorum.”

K-39: “Bu derste öğrendiklerimin sadece teorik kalmasını istemiyorum. Uygulama kısmına geçmek, orayı gözlemlemek ve tecrübe etmek çok önemli bence. Dersten bize bu imkânı vermesini bekliyorum.”

ı- Kariyer planlamasında öncelik

K-33: “MEB’de Türkçenin ana dili olarak öğretilmesi üzerinde çalışmak istiyorum. Çünkü Türkçe olarak anlaşma sağladığımda daha etkili olabileceğimi düşünüyorum.”

K-27: “Türkçenin ana dili olarak öğretilmesi üzerine çalışmak önceliğim.

Bütün lisans hayatımızda buna yönelik dersler aldık. Yabancılara Türkçe öğretimi hakkında sadece tek bir ders var ve son senemizde. Bu yüzden bu alanda çalışmayı düşünmüyorum.”

K-42: “Üniversiteye girdiğim ilk andan itibaren akademisyen olmak istediğim için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine çalışmak ve alanda yetkin bir akademisyen olmak istiyorum.”

K-16: “Meslek hayatımın kesinlikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine ilerlemesini istiyorum. Ancak bunun ön koşulu olarak MEB’e atayıp daha sonra alanla ilgili yüksek lisansa başlamayı düşünüyorum. Çünkü sadece lisansta alacağımız bir dersle bu işi yapmak için yetkin olabileceğimizi düşünmüyorum.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

1.temaya ait bulgular yapılan görüşme sonuçları ile birlikte incelendiğinde, öğrencilerin yabancı dil öğretim yöntem-teknikleri, alandaki çalışmalar, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin geçmişi ve güncel durumu, dil becerilerinin kazandırılması ve ölçme değerlendirme gibi genel konularda yeterli bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Uygulanan anket ve yapılan görüşmeler 50 katılımcıdan 7’sinin genel çerçevede YTÖ hakkında bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Buna paralel olarak TÖMER’lerin varlığı ve çalışma alanları hakkındaki kategoride de sadece 7 öğrencinin yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları kalan 43 öğrencinin ise TÖMER’lerin işleyişi ve varlık sebepleri ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Daha önce de belirtildiği üzere her biri potansiyel bir yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğreticisi konumunda olan dördüncü sınıf Türkçe Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin bu ana kadar genel hatları ile dahi YTÖ hakkında bilgi ve farkındalık sahibi olmamaları alan için önemli bir problem durumu olarak ifade edebilir. Zira farklı kategorilerde, alan hakkında bilgi sahibi olduğu gözlenen 7 katılımcının öz geçmişlerine bakıldığında 2 veya 3.sınıf düzeyinde bilhassa ‘Topluma Hizmet Dersi’ kapsamında uluslararası öğrencilerle çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Temel odağı YTÖ olmayan bu ders, yürütücüleri tarafından planlanan içerik ile dersi alan öğrencilerde olumlu ve önemli bir farkındalık oluşturmuştur. Aynı şekilde bu 7 öğrencinin, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi dersine de diğer öğrencilere kıyasla daha ilgili ve motive şekilde katıldıkları dersin yürütücüsü tarafın-

dan gözlemlenmiştir. Ancak sadece bu gibi merkezinde YTÖ unsurlarını barındırmayan dersler, öğrencilerin yeterli donanımla alana dâhil olmaları için yeterli görülmemektedir. Zira öğrencilerin Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (CEFR) veya Türkçenin yabancı/ikinci dil öğretimi üzerine hazırlanan programların içeriği hakkında bilgi sahibi olma düzeylerine bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu daha önce metnin adını duymadıklarını ve YTÖ için hazırlanmış programlar olduğundan haberdar olmadıklarını ifade etmişlerdir. Yine yapılan görüşmeler neticesinde yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri ile alakalı da öğrencilerin bilgi sahibi olmadıkları gözlenmiştir. Buna paralel olarak öğrencilerde ana dili olarak Türkçe öğretimi ile yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi süreçlerinin farklılıklarına dair bir algı olduğuna ancak bu iki konunun detayları hakkında bilgi eksikliği nedeniyle fikir beyan edemedikleri tespit edilmiştir. Tüm bu veriler birlikte düşünüldüğünde katılımcı grubun genel hatları ile YTÖ hakkında bilgi sahibi olmadıkları ancak bir şekilde farklı uygulamalar neticesinde alanla temas etmiş öğrencilerin, alana karşı bir ilgi duyup daha fazla araştırma içinde buldukları söylenebilir.

Öğrencilerin lisans düzeyinde dördüncü sınıfta alacakları Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi dersine yönelik algı ve görüşlerinin incelendiği 2.temaya bakıldığında ise şu yorumları yapmak mümkündür: öğrencilerin tamamına yakını alacakları YTÖ dersinin önemli ve gerekli olduğunu düşünmektedir. Buna gerekçe olarak öne çıkan düşünce ise, farklı bir iş kolunda istihdam beklentisidir. Öğrenciler, ana dili olarak Türkçe ve yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretimi süreçlerinin ve buna bağlı çalışma imkânlarının farklılaştığının bilincindedir. Özellikle KPSS ile MEB bünyesinde görev yapmanın gün geçtikçe zorlaşması ve farklı alanlara yönelme gereksinimi bu düşüncelerinin temelini oluşturmaktadır. Buna paralel olarak 28 katılımcı dersin haftalık 4-6 saat olması yönünde beklentilerini dile getirmiştir. Bunun gerekçelerini ise mevcut durumlarının öğreticilik yapmak için yetersiz olması ve uygulamalı bir YTÖ deneyimi beklentisi ile açıklamışlardır. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu (38 katılımcı) YTÖ dersinin en az 4 döneme yayılacak şekilde 2.sınıf düzeyinde başlaması gerektiğini düşünmektedir. Bir diğer kategoride ise öğrencilerin kariyer planlamasındaki önceliklerine bakılmıştır. 30 katılımcı kariyerine ana dili olarak Türkçe öğretmeni olarak devam etmek istediğini belirt-

miştir. Yapılan görüşmelerde ise bu 30 katılımcının 26'sı dördüncü sınıfta alacakları YTÖ dersi sonrası fikirlerinin değişebileceğini çünkü alana dair bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum da diğer kategorilerdeki pek çok sonucu destekleyecek şekilde YTÖ lisans dersinin alan eğitimi dersi olarak lisans eğitiminin daha erken dönemlerinde verilmeye başlanması ve uygulama içermesi tezini desteklemektedir.

Literatürde, Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi ile ilgili karşılaşılan sorunlara bakıldığında (Ayaz & Akkaya, 2010; Akış, 2009; Bozgöz, 2010; Er, Biçer v& Bozkırlı, 2012; Açık, 2008; Durmuş, 2013; Özbay & Bahar, 2016; Yüce, 2016; Çetin, 2020; Akyürek 2021) pek çok çalışmada öne çıkarılan temel sorunun nitelikli öğretici eksikliği olduğu görülecektir. Yine Uçgun (2013) çalışmasında Türkçe Eğitimi Lisans Programı'ndaki Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi dersinin içerik ve süresi bakımından yetersizliğinden hareketle müstakil olarak Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı kurulması gerekliliğini belirtir. Yapılan benzer çalışmalara bakıldığında (Demirel, 2011; Şahin vd., 2013) elde edilen sonuçlar bizim çalışmamızı destekler nitelikte veriler ortaya koymaktadır. Literatürden ve tarafımızca yapılan çalışmada elde edilen öğrenci görüşlerinden hareketle:

- Y.T.Ö lisans dersinin, KPSS yoğunluğu altında geçen ve alana yönelik bir farkındalık oluşturmak için oldukça geç görünen 4.sınıf düzeyi yerine daha erken verilmesi ve bununla alakalı üniversiteler arası bir uygulama birliğinin sağlanması gerektiği,
- Y.T.Ö dersinin hemen her üniversite bünyesinde bulunan TÖMER'ler ile entegre şekilde uygulama içerecek şekilde tasarlanması ve bununla alakalı üniversiteler arası bir uygulama birliğinin sağlanması gerektiği,
- Y.T.Ö alanındaki nitelikli öğretici açığının sadece mevcut kısıtlı sayıda lisansüstü programlar aracılığı ile çözülemeyeceği bu gerekçe ile lisans programının açılması ve alanın daha sistemli şekilde çalışılması gerektiği,
- Bazı fakültelerde olduğu gibi Y.T.Ö alanın; Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi, İki Dilli Türk Çocuklara Türkçe Öğretimi benzeri derslerle desteklenmesi gerektiği,

- Y.T.Ö ders içerikleri hazırlanırken ana hatları ortak özellikler gösteren ders izlenceleri hazırlanması gerektiği,
- Alana ilgi duyan öğrencilerin lisansüstü eğitim olanakları hakkında bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi gerektiği,
- Daha önce de ifade edildiği üzere Toplum Hizmet Uygulamaları derslerinin ülkemizdeki uluslararası öğrenci ve geçici koruma altında bulunan insanların topluma uyumu noktasında yaşadıkları dil engelleri de düşünülerek planlanabileceği,

maddeleri üzerinde tartışılması ve değerlendirilmesi gereken öneriler olarak görölmektedir.

Kaynakça

[1] Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *I. Uluslararası Türkçe Eğitim ve Öğretimi Sempozyumu (27-28 Mart 2008, Gazi Mağusa, K.K.T.C.)* Bildiri Metni. [Online] http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acik_yabancılara_turkce_ogretimi.pdf

[2] Akış, İ. (2009). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ile ilgili ana sorunlar. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri (6-7 Mart 2009)*, 202-203. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

[3] Ayaz, H. ve Akkaya, A. (2010). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine bazı düşünceler. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar. 8. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

[4] Bozgöz, F. (2010). Yemen’de Türk Dili ve edebiyatı bölüm müfredatı ve Yemenli öğrencilere Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yeni Çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri (6-7 Mart 2009)*. 308-315. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

[5] Çetin, O. (2020). Yabancılara Türkçe öğretilmesi sertifikası programlarında görölen eksiklikler ve çözüm önerileri. *XV. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiri Kitabı*. Sayfa: 366-375, Gürcistan-Tiflis.

[6] Demirel, M. V. (2011). Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin yabancılara Türkçe öğretimi dersine ilişkin görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (31) , 128-138. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/25120/265250>

[7] Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceği ile ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 11, 207-228. DOI: 10.14520/adyusbd.488

[8] Er, O. & Biçer, N. & Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2, 51-69. [Online] http://www.tekedergisi.com/Makaleler/116184331_5-önur%20Er.pdf

[9] Özbay, M. ve Bahar, M. A. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uzmanlık sorunu. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(1), 1-29.

[10] Şahin, Ç. & Kurudayıoğlu, M. & Tunçel, H. & Öztürk, Y.A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının lisans düzeyinde verilen yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ) dersine yönelik öz yeterlik algıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 36-45.

[11] Uçgun, D. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi ana bilim dalının gerekliliği üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies International Periodical Forthe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume, 8 (9), 2487-2498.

[12] Yüce, S. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde nitelikli öğretim elemanı sorunu. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(1), 105-115.

[13] https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Turkce_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf

Extended Abstract

When the studies on teaching Turkish as a foreign/second language (YTÖ) are examined, it is seen that three main problems come to the fore. These; The lack of an institutional accreditation system in teaching Turkish

as a foreign/second language, the lack of teaching materials in terms of quality and quantity, and the lack of qualified instructors to teach Turkish as a foreign/second language (Akış, 2009). These determinations made by the flow still maintain their validity today. Şahin (2005) argues that being a qualified teacher is directly related to the education programs of institutions that train teachers. From this point of view, the problem of training or providing qualified teachers who will teach Turkish as a foreign/second language is one of the issues discussed and studied in the field. The education given at the undergraduate level in this field, which is still not an independent department, is limited to the Teaching of Turkish as a Foreign Language course in the Turkish Education Department of the Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education. This course, which has been added to Turkish Education undergraduate programs by the Council of Higher Education (YÖK) since 2006, is an important step, if not sufficient, to train the teachers needed in the field of teaching Turkish to foreigners. It is possible to say that teaching Turkish as a foreign language is an area that has been systematically studied since the 2000s. Considering that a field of science progresses cumulatively, this period is not enough for a good literature to be formed. At this point, it can be said that the field is still developing and it lacks in many aspects. One of these basic shortcomings is manifested in the provision of equipped and competent instructors to work in the kitchen of the business, as mentioned before. Because when it comes to Turkish education and teaching, only Turkish education and teaching as a mother tongue comes to mind. One of the important arguments to support this argument is that there are no undergraduate programs focused on teaching Turkish as a foreign/second language in our country. In this study, it was tried to find answers to the following problem situations:

The students of the Faculty of Education, Department of Turkish Education, each of whom is a teacher of Turkish as a potential foreign language;

1- What is the current general and detailed information about teaching Turkish as a foreign/second language?

2- What are their perceptions and views about Teaching Turkish as a Foreign Language course?

3- What are their expectations from Teaching Turkish as a Foreign Language course?

4- What are their priorities in career planning?

In the study, case study, one of the qualitative research methods, was used. In the case studies of Metin (2005); It means that descriptive information about the studied situation is given by combining the explanations of the participants and the information obtained from the interviews. In the study; In order to reveal the perspectives and awareness levels of the Turkish Education Department students of the Faculty of Education, each of whom is a potential foreign/second language teacher, on the Teaching Turkish as a Foreign Language Course they took in their undergraduate education and in connection with this, the field of Teaching Turkish as a Foreign Language. work is preferred. The study group of the research consists of fifty (50) participants who are studying at the fourth grade level in Kastamonu University, Faculty of Education, Department of Turkish Education. The participant group was randomly selected from the fourth year students who will take the Undergraduate Course in Teaching Turkish as a Foreign Language. Necessary information was given to 39 female and 11 male students who volunteered to participate in the study, about the questionnaire form consisting of 10 open-ended questions and semi-structured interview form questions.

The data of the research were collected with an open-ended questionnaire of 10 questions prepared by the researchers considering the relevant literature and the aims of the study, and then a semi-structured focus group interview to support these data. The prepared questions were shared with 6 academicians who are experts in their fields in terms of language, relevance, content and applicability, and their opinions were taken. As a result, .78 validity and .86 reliability coefficient were reached. The data of the research were collected face to face by the researchers in the classroom environment. The data obtained in the research were analyzed with the content analysis method. The answers given to the questionnaire and semi-structured interview questions were divided into themes, categories and codes and tabulated with frequency values. Based on the literature and student opinions obtained in our study:

- Y.T.Ö undergraduate course should be given earlier instead of the 4th grade level, which is under the KPSS intensity and seems quite late in order to raise awareness for the field, and an inter-university application unity should be ensured,

- Y.T.Ö course should be designed to include applications integrated with TÖMERs in almost every university and an application unity between universities should be ensured,

- The shortage of qualified instructors in the field of Y.T.Ö cannot be solved only through the limited number of graduate programs available, and for this reason, the undergraduate program should be opened and the field should be studied more systematically,

- As in some faculties, the field of Y.T.Ö; Teaching Turkish to Turkish Children Abroad and Teaching Turkish to Bilingual Turkish Children should be supported by courses such as

- While preparing Y.T.Ö course contents, it is necessary to prepare course syllabuses with common features,

- Students who are interested in the field should be informed and guided about postgraduate education opportunities,

- As stated before, Community Service Practices courses can be planned considering the language barriers experienced by international students and people under temporary protection in order to adapt to society,

are seen as suggestions that need to be discussed and evaluated on the items.